

KOMPLEXNÍ INFORMACE O KURZU ASISTENSKÁ PRAXE PRO STUDENTY UČITELSTVÍ PRO 1. ST. ZŠ

1. Charakteristika kurzu:

Kurz asistentké praxe pro studenty učitelství 1. stupně ZŠ byl navržen, realizován a pilotně ověřen v ZS ak. roku 2013/14 na katedře primární pedagogiky. Kurzu se zúčastnilo celkem 17 studentek a všechny kurz absolvovaly s uděleným zápočtem.

Ke kurzu byla vytvořena elektronická podpora v prostředí Moodle, kde studenti plnili úkoly průběžně ukládané vyučujícími, kteří vedli kurz. Studenti mohli průběžně vkládat do Moodle příspěvky k diskusi – co zažili, co řeší, z čeho mají radost, obavy apod. V průběhu kurzu byla realizována průběžná reflexe cestou jednak diskuse ve skupině v semináři a dále dotazníkovým šetřením mezi studenty a učiteli a diskusí s učiteli, kteří vedli studenty na asistentké praxi.

Na závěr kurzu se uskutečnilo setkání s učiteli ze všech škol, které poskytly zázemí pro realizaci kurzu.

Zapojené školy a garanti za fakultu:

- Základní škola Kunratice, Předškolní 420/5, Praha 4 – Kunratice - Nataša Mazáčová
- Fakultní základní škola profesora Otokara Chlupa Pedagogické fakulty UK, Fingerova 2186, Praha 5- Nové Butovice – Anna Tomková
- Základní škola Lyčkovo náměstí 6, Praha 8 – Karlín – Michalela Velechovská
- Základní škola Angel, Angelovova 3183/15, Praha 4 – Modřany – Jana Kargerová
- ZŠ Brána jazyků s rozšířenou výukou matematiky, Uhelny trh 4, Praha 1 - Staré Město
- nebo
- Základní škola nám. Curieových, Praha 1- Tereza Krčmářová

2. Obsahové zaměření kurzu

Cílem kurzu je systematická podpora a rozvoj kompetencí studentů učitelství v oblasti individualizované, diferencované a inkluzivní výuky na 1. stupni základní školy. Nedílnou součástí cíle kurzu je rozvoj reflektivních a sebereflektivních dovedností studenta učitelství. Konkrétně to znamená, že studenti učitelství dostanou systematickou možnost poznávat různé typy žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné třídě – např. žáky se spec. vývojovými poruchami učení, s ADHD, žáky ze znevýhodněného sociálního prostředí, žáky nadané, žáky-cizince apod. Zároveň se studenti mohou podílet na práci asistenta pedagoga

např. při organizaci přípravy žáků 5. roč. na přijímací zkoušky, různých soutěží, podílet se na práci se skupinou žáků apod. Předpokládáme, že asistentská praxe umožní studentům rozvoj následujících kompetencí a oblastí rozvoje:

- Zvýšení úrovně empatie
- Rozvoj diagnostických dovedností
- Rozvoj dovednosti hledat a uplatňovat individualizované a diferencované přístupy a strategie práce s žáky
- Aplikace získaných teoretických vědomostí z oblasti ped. psych. přípravy
- Rozvoj reflexe a sebereflexe

3. Stručná anotace:

Kurz Asistentské praxe je dlouhodobější systematická práce studenta v jedné třídě prvního stupně ZŠ. Student dostane příležitost pravidelně pracovat se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, hledat diferencované a individualizované strategie pedagogické práce s nimi a tak jim pomáhat překonávat překážky v učení a následně svoji práci systematicky reflektovat pod vedením zkušených učitelů. Na začátku kurzu student pojmenuje dovednosti, s kterými vstupuje do kurzu (speciální kurzy, zkušenosti, zájmy apod.) a zpracuje společně s fakultním učitelem, který asistentskou praxi vede stručný projekt, nástin své práce s cíli, ke kterým bude v průběhu asistentské praxe směřovat, pod supervizí VŠ pedagoga. Asistentská praxe může být zároveň zaměřena na realizaci drobného akčního výzkumu. Student si v průběhu kurzu vede pravidelné záznamy o svojí pedagogické činnosti, zaznamenává reflexe a sebereflexe v pedagogickém deníku.

Sylabus:

- Role asistenta žáka/pedagoga
- Individualizace a diferenciací výuky na prvním stupni ZŠ
- Typologie žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v současné škole
- Nadaný žák v současné škole

Do elektronického prostředí Moodle navrhuji, aby studenti přispěli průběžně následujícími úkoly během AP:

- a) Popsat stručně činnosti, způsob organizace AP a vše co považují za významné sdělit – do 14 dnů po začátku AP
- b) Vybrat a popsat jednu problémovou situaci, kterou považují z hlediska AP za podnětnou – do 21. 11. kdy se sejdeme na fakultě společně
- c) Závěrečnou reflexi a sebereflexi, v níž vyjádří přínos asistentské praxe pro svůj osobní profesní rozvoj a pedagogickou praxi

4. Reflexe a zhodnocení kurzu

V lednu 2014 se uskutečnilo setkání s učiteli ze zapojených škol. Z každé školy přišli zástupci a celkem se setkání zúčastnilo 13 učitelů z výše uvedených škol.

Cílem setkání bylo:

- Prodiskutovat organizaci a obsahové zaměření stávající AP, vyhodnotit limity a hledat doporučení na další běh apod.
- Hledat příklady dobré praxe z realizace AP se zaměřením na zapojení studentů, ale také co bylo podnětné a užitečné pro učitele. Setkání s učiteli bylo velmi podnětné a přineslo řadu námětů na další realizaci kurzu.

Závěry všech reflexí kurzu:

Přínos pro studenty aneb co studenti oceňovali:

- pomoci v učení a to hlavně slabším a pomalým žákům, řešení nekázně jednotlivců, práce se skupinkou dětí z důvodu např. diferenciací úkolů, výroba pomůcek, dozor u dětí, kterým se udělalo špatně, dozor na stanovišti v tělocvičně, při výletu apod.
- Pozorování učitelky při výuce – řešení různých situací apod. Možnost pozorovat, vnímat skupinu dětí – třídní kolektiv
- Vztahy mezi dětmi
- Z výuky paní učitelky jsem získala mnoho inspirujících nápadů do své budoucí praxe
- Přístupy, druhy organizace
- Inspirující a jiný pohled přístupu k dětem
- Pohled dětí – paní učitelka jako autorita a kamarádka zároveň
- Zažití v praxi – jak vypadá bezpečné a přátelské klima třídy
- Možnost rozšířeného pohledu dívat se na dítě jako jednotlivce – více si uvědomit jeho potřeby, ale také možnosti, podmínky, ve kterých se nachází. Nikoliv jen jako skupinu žáků, třídu jako celek – rozšíření vnímání individuality dítěte
- Možnost asistence konkrétnímu žákovi
- Možnost asistence skupince žáků a její vedení, zaměření se více na individuální potřeby dětí
- Přínos pro učitelku, protože mohla vidět třídu „zezadu“.
- Studenti pouze k učiteli, který má o asistenta opravdu zájem

Co se osvědčilo:

- Práce v jedné třídě systematicky po delší čas,
- Inspirace výukou učitelky – nové postřehy, dovednosti, nové metody, vidět výborný vzor nebo naopak i to, co se nedaří
- Běžný chod práce třídy, součástí běžného dění ve třídě po celý den

- Monitoring práce celé třídy
- P. uč. mohla zažít třídu „zezadu“, když jsem na část hodiny převzala práci
- Poznání reálného zákulisí jedné třídy – přípravy na hodinu
- Možnost komunikace a sdílení s ostatními učiteli o přestávkách ve společném kabinetu
- Mnoho nových činností, rolí, aktivit
- Srovnání práce s dětmi ml. a st., poprvé v 1. třídě
- Řešení problémových situací ve třídě
- Rozvíjení organizačních schopností
- Stanovení cíle AP - zefektivnit výuku nepozorných žáků
- Pomoc žákům s poruchami učení
- Pomoc slabým žákům, ale ne dělat práci za ně!
- Poznat různé typy žáků, způsob výuky, hodnocení, třídní pravidla apod.
- Možnost hledat diferenciované přístupy a postupně se snaží zdokonalovat strategie práce s různými žáky
- Pozorování dětí o přestávkách
- Pomoc při školním výletu, exkurzi
- Opravování sešitů, zápis do TK
- Nahlédnout do tvorby IVP
- Možnost sledovat spolupráci uč. S rodinou
- Možnost zažít zkušenost - improvizace
- Před začátkem AP- učitelka poskytla podrobné informace ke třídě
- Učitelka uměla studentku smysluplně zapojit, měla připravené, co mám dělat, na co se zaměřit
- Učitelka reagovala na postřehy studentky, ptala se jí, zajímalo ji, jak přemýšlí, co zlepšit - Průběžná reflexe učitelky -
- Naučily se rozpoznat, kdy žáci pomoc vítají a kdy ne
- Možnost vyzkoušet si výklad nové látky
- Ocenily možnost, že se staly nedílnou součástí kolektivu třídy

Citace studentek:

Tady bylo velké plus působení ve třídě delší čas a tak se dostat více pod povrch, viděli jsme hlouběji, nahlédli do věcí, které jindy nestihneme postřehnout. Určité věci navazují, vyvíjejí se a to jsme mohli právě díky této praxi spatřit a zažít.

Viděla a zažila jsem každodenní starosti, problémy a radosti učitelů, skvělé sledovat svou budoucí praxi takto komplexně. Některé situace mi sesadily růžové brýle, ale i toho si moc cením.

Konkrétní doporučení pro další realizaci AP- někdy doslovné citace z dotazníků, Moodle apod.:

- Na začátku praxe se sejt i s učiteli a vyjasnit obsah a organizaci, celkovou náplň AP
- Eliminovat situace, kdy studentka nebyla ve třídě potřebná, vybrat opravdu potřebné třídy
- Na začátku praxe by mohly učitelky představit svoji třídu a také svoji představu spolupráce se studentkou
- Zaúkolovat studentky, aby si samostatně připravili individ. práci pro žáky – pod vedením učitelky
- Věnovat na začátku praxe čas společnému vyjasnění obsahu AP učitelka- studentka
- Věnovat po každé AP dostatečný čas reflexi – ne až v semináři, ale přímo ve škole – po každém dni krátká reflexe – vyhodnotit
- Dát do SISu více informací ke kurzu, přesné informace a požadavky
- Zařadit kurz i v letním semestru
- Zařadit AP i v dalších typech praxí – v oborových didaktikách – cesta, jak se lépe připravit

Závěrečná doporučení po vyhodnocení připomínek a podnětů:

Doporučujeme AP rozfázovat do přibližně tří postupně navazující fáze:

1. Pozorování ve třídě, drobná výpomoc učiteli,
2. Student již vykonává drobné úkoly samostatně, zadané učitelem, sám nabízí pomoc
3. Zcela samostatná příprava i realizace části výuky v kontextu párové výuky
4. Alespoň jednu hodinu týdně věnovat reflexi práce studenta.

Učitelé s VŠ učiteli si vyjasní na začátku semestru obsah, organizaci a očekávání v kontextu AP na společném setkání na fakultě. Na závěr kurzu vyhodnotí komplexně kurz. Popsat proces zapojení studenta do AP, popsat v bodech, co student v průběhu AP dělal.